

zvierá - pozri *antilopa, baran, bobor, bizón, býk, byvol, cap, daniel, delfín, dikobraz, echidna, fena, fretka, had, hmyz, homár, hranostaj, hroch, hyena, chameleón, chobotnica, indický býk, jaguár, jahňa, jašterica, jazvec, jeleň, jelenča, jež, ježura, kapor, kobra, kocúr, korytnačka, koza, kozorožec, kôň, krab, králik, krava, kreveta, krokodíl, krysa, ľadový medveď, laň, lasička, leopard, lev, liška, mačka, medveď, mlok, mrakolev, mrož, mula, mušľa, myš, narval, netopier, nosorožec, onager, opica, osol, ovca, panter, pásavec, pavián, pes, pijavica, potkan, rak, rohatý had, ropucha, ryba, rys, salamandra, sépia, slimák, slon, sob, sobol', šakal, ťava, teľa, tiger, tučniak, tuleň, úhor, ulita, ustrica, veľryba, veverica, vlk, vól, vorvaň vretenica, vydra, zajac, zebra, zmija, žaba, žirafa; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; poľovníci/poľovníctvo; halali; animalieri; reč zvierat, monštrá; vták, ryba, kôrovec; J. Krasl, M. Hanák, M. d'Hondecoeter*

http://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.O_2253 (prehľad diel)

<http://www.lessing-photo.com/search.asp?a=1&kc=2020206D4D&kw=ANIMAL&p=1&ipp=>

<http://www.pinterest.com/wirenot/13th-century-costume/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Animals_in_art

<http://about-artart.livejournal.com/1446687.html>

Boh Stvoriteľ uprostred zvierat (ilustrácia z Holkham biblie, 1320-1330)

Majster Marguerite de Liedekerke: Iluminácia z „Knihy hodín pre používanie v Ríme“ (1500)

Posledný súd (detail mozaiky, Katedrála Torcello, 12.st.)

Adam pomenováva zvieratá (iluminácia, 13.st.)

N. de Bruyn: Orfeus hrá zvieratám. Raj (16.st.)

S. Vrancx: Orfeus a zvieratá (1595)

Scéna z Ezopových bájok (1594)

P. Cornelisz van Rijck: Zátišie s postavami (1620)

H. Lodewijcks van der Vecht: Pastier a rôzne zvieratá (1626)

H. Lodewycks van der Vecht: Rôzne zvieratá (1626)

J. Brueghel st.: Raj (1620)

G. Bouttas: Rajská záhrada (17.st)

Roelant Savery a Cornelis van Haarlem: Adam and Eve v raji. Pád človeka (1618)

F. Snyders: Zátiešie s ovocím, ulovenou zverinou, zeleninou, živou opicou, veveričkou a mačkou (17.st.)

F. Snyders: Predavači zveriny (2.pol. 17.st.)

Nemecký maliar z 2.tretiny 18.storočia: Domáce zvieratá (1730-1760)

E. Hicks: Rajská záhrada (1834)

E. Hicks: Archa Noemova (1846)

J. Lada: Ilustrácia

J. Lada: Opitý poľovník (ilustrácia)

J. Lada: Ilustrácia

U. Kuniyoshi: Zvieratá farbía tkaniny (19.st.)

P. Bransom: Slon, sovy a ďalšie zvieratá (grafit na papieri, 20.st.)

***zvierací stĺp - zoomorfný stĺp so šelmami**

***zvierací štýl - zoomorfný štýl**

***zvierací umelci - animalieri**

zvieracie obete -

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Animal_sacrifice

zvieracie obete rímske - rímske zvieracie obete

zvieratá apokalyptické - apokalyptické zvieratá

zvieratá divé - divé zvieratá

zvieratá fiktívne - fiktívne zvieratá

zvieratá jazdecké - jazdecké zvieratá

zvieratá skrotené - skrotené zvieratá

zvieratá vo výtvarnom umení - pozri animalieri, psi maliari, konskí umelci

[http://de.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Tier_\(Bildende_Kunst\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Tier_(Bildende_Kunst))

zvieratá v severskej mytológii - pozri *Fenrir, Fjalarr, Garm, Gullinkambi, Gullinabursti, Hraesvelg, Huginn a Muninn, Jörmungand, kone v severskej mytológii, vtáky v severskej mytológii, mytologické prasatá, severská mytológia*

https://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Zv%C3%AD%C5%99ata_seversk%C3%A9_mytologie

zvieratá zázračné - zázračné zvieratá

zvieratník - tiež *zoodiak, zodiacus circulus/nebeský kruh, zverokruh*; rozdelenie ekliptiky na dvanásť častí, ktorými v priebehu roka prechádza Slnko; zvieratník je zobrazením dobových poznatkov o čase, ktorým podlieha vesmír, Zem a život; dvanástim mesiacom roka boli už v *antike* priradené *zvieratníkové znamenia* pomenované podľa súhvezdí, ktorými Slnko počas roka prechádza:

január	<i>vodnár/aquarius</i>
február	<i>ryby/pisces</i>
marec	<i>baran/aries</i>
apríl	<i>býk/taurus</i>
máj	<i>blíženci/gemini</i>
jún	<i>rak/cancer</i>
júl	<i>lev/leo</i>
august	<i>panna/virgo</i>
september	<i>váhy/libra</i>
október	<i>škorpion/scorpio</i>
november	<i>strelec/sagittarius</i>
december	<i>kozoroh/capricornus</i> ; pozri <i>kozoryba</i>

-pod vplyvom pohybu nebeského rovníka medzi hviezdami sú v súčasnej dobe antické zvieratníkové znamenia posunuté:

január	<i>hyacint, ónyx</i>	21.12.-20.1	<i>Kozorožec</i> (pozri <i>aigiapan</i>)
február	<i>ametyst</i>	21.1.-19.2	<i>Vodnár</i>
marec	<i>heliotrop</i>	20.2.-20.3	<i>Ryby</i>
apríl	<i>zafír</i>	21.3.-19.4.	<i>Baran</i> (pozri <i>krysa</i>)
máj	<i>smaragd</i>	20.4.-20.5	<i>Býk</i>
jún	<i>chalcedón</i>	21.5.-21.6.	<i>Blíženci</i>
júl	<i>karneol</i>	22.6.-22.7.	<i>Rak</i>
august	<i>ónyx</i>	23.7.-22.8.	<i>Lev</i>
september	<i>chryzolit</i>	23.8.-22.9.	<i>Panna</i>
október	<i>akvamarín</i>	23.9.-23.10.	<i>Váhy</i>
november	<i>topás</i>	24.10.-22.11.	<i>Škorpión</i>
december	<i>chryzopras</i>	23.11.-20.12.	<i>Strelec</i>

-predstavu zvieratníka prebralo od *antiky* kresťanstvo, ktoré zo zvieratníkových znamení odvodilo *personifikácie* alebo *alegórie* jednotlivých mesiacov; obrazy mesiacov bývajú často k jednotlivým zvieratníkovým znameniam priradované; význam zvieratníka je v umení živý dodnes; vo výtvarnom umení prevážil spôsob kruhového zobrazovania zvieratníka (*zodiacus circulus*), ale objavuje sa aj zoradovanie do pásov; *kozmozologický* význam zvieratníka a jeho jednotlivých znamení začleňujú umelci do obsahu svojho diela, napr. holandský maliar *J. van Eyck* v obraze *Zvestovanie* (1437) namaľoval pod anjela prinášajúceho správu barana, ktoré zodpovedá mesiaci *zvestovania* - marcu; znamenania však bývajú v kresťanstve spájané tiež s dvanástimi *apoštolmi*; zvláštny kozmozologický význam spojenia prírodného makrokozmu s ľudským mikrokozmom má pričleňovanie jednotlivých zvieratníkových znamení k častiam ľudského tela v zobrazeniach tzv. *kozmičného človeka*; kozmičský človek je chápaný ako *makroantropos*, človek rozmiestnený do vesmíru a súčasne nesúci vesmír v sebe; s touto predstavou jednoty a celistvosti sa zlučuje predstava celistvosti podaná *abecedou*, z ktorej je možné obsiahnuť celý vesmír; táto úvaha viedla vo výtvarnom umení k priradeniu dvojice písmen ku každému zvieratníkovému znameniu; pozri *zvieratníkové znamenania, symboly číselné: 12, makroantropos*

-v staročínskom zvieratníku sú *zverokruhovými* znameniami *Ovca, Pes, Kohút, Potkan, Krysa; korytnačka* (severné hviezdne nebo);

-v súvislosti s heslom kalendár rukopisu z *Zwiefaltenu*: zobrazenie pod názvom „Kozmozologická schéma“ zobrazuje personifikovaný Annulus (lat. Rok), ktorý drží v rukách Mesiac predstavujúci Noc, a Slnko (Deň); Annulus je obklopený prstencami, z ktorých jeden slúži ako zodiac a druhý zobrazuje *mesačné znamenania*; je zaujímavé, že január prezentuje scéna lovu na zajaca; vo vnútorných rohoch sú štyri postavy znázorňujúce štyri ročné obdobia; dvanásť polovín hláv stelesňuje dvanásť vetrov

-v súvislosti s heslom kalendár rukopisu z *Liber Scivias* od *Hildegardy z Bingenu*: spis datovaný do 1190-1220 zobrazuje personifikovaný Annulus (lat. Rok) v podobe kráľa (lat. Rex), sediaceho v stredovom kruhu; Annulus rex ako Regens temporum (kráľ času) drží v rukách Mesiac predstavujúci Noc, a Slnko (Deň); pred ním kľáči personifikované Svetlo (lat. Lux) a Tma (lat. Tenebre); v druhom kruhu sú zobrazené štyri romboidy s hlavami štyroch smerov kompasu Oriens (východ), Auster (juh), Occidens (západ) a Aquillo (sever); tretí kruh zobrazuje osem druhov počasia a podnebia: na 12 hodine je blesk (fulgur), ďalej v smere hodinových ručičiek je hrom (tonitrua), prietrž mračien (Auctus) alebo sprcha (imber), rosa (ros), denné svetlo (lux), mráz (gélus) a krúpy (grando); vonkajší kruh obsahuje štyri alegorické postavy, ktoré začínajú na 12 hodine: východ alebo úsvit Seminude (polárna žiara - polooblečená ženská postava), v smere hodinových ručičiek nasleduje na 3 hodine Seremitas (pokojné slnko alebo kvetinové lôžko - ženská postava s kvetom), ďalej na 6 hodine Tempestas (búrlivé počasie - zahalená ženská postava) a nakoniec na 9 hodine Pruinami (inovať - mužská postava s klobúkom); medzi týmito postavami sú skupiny troch znamení zverokruhu; začínajú vpravo od slnka v úsvitu pri Baranovi (sol ariette) a končia Rybami (lat. Pisces) pri slnku z ľavej strany od úsvitu; štyri okrídlené postavy v rohoch predstavujú štyri hlavné vetry; vo svojich rukách nesú hlavy menších vetrov; vľavo hore je východný vietor (subsolanus), vpravo hore je južný vietor (austrifer), vpravo dole je západný vietor (favonius) a konečne vľavo dole je severný vietor (septentrio); zobrazenie vychádza zo schémy rukopisu zo *Zwiefaltener* datovaného do obdobia okolo 1145

pozri *mesačné kamene, slnečná sústava, nebeské telesá; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; astrologické symboly; astronomické symboly; Vojničov kódex*

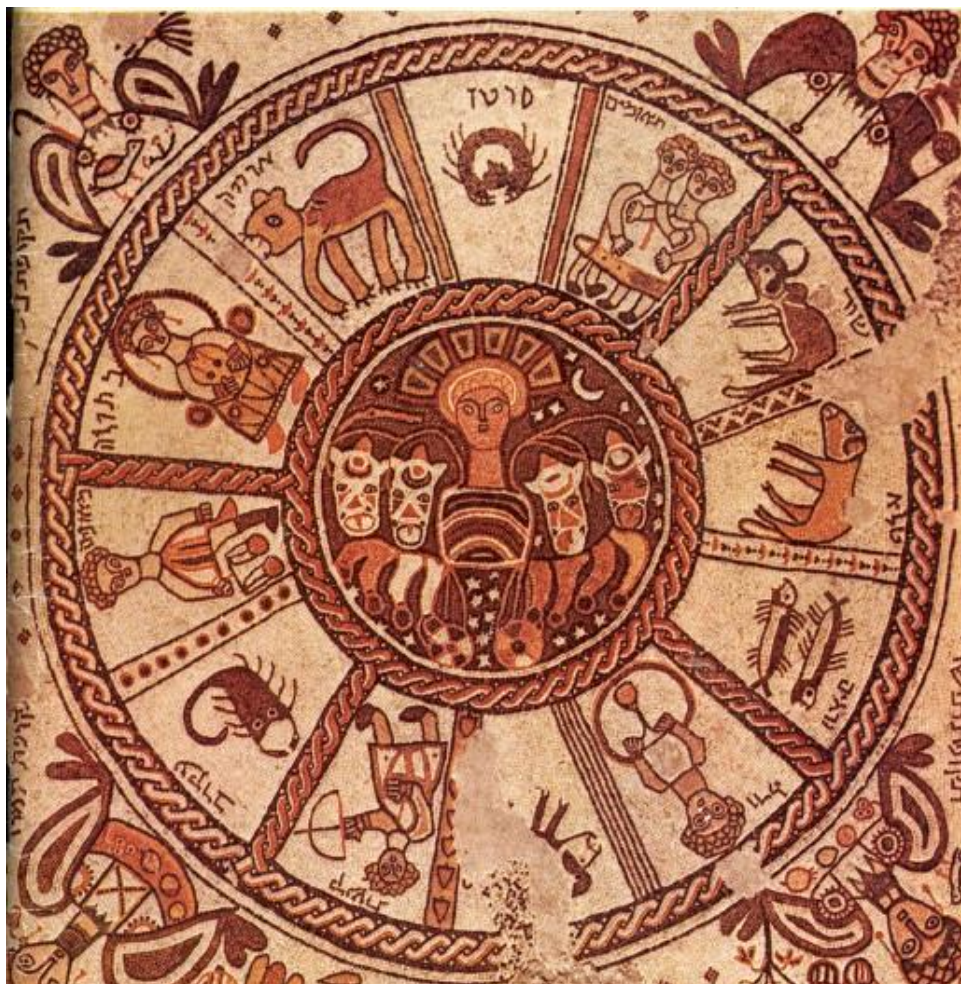
<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/3150689504/in/photostream/>

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/3134515437/in/photostream/>

<http://biomystic.org/christaquarius.htm>

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Zvieratn%C3%ADk>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Zodiac>

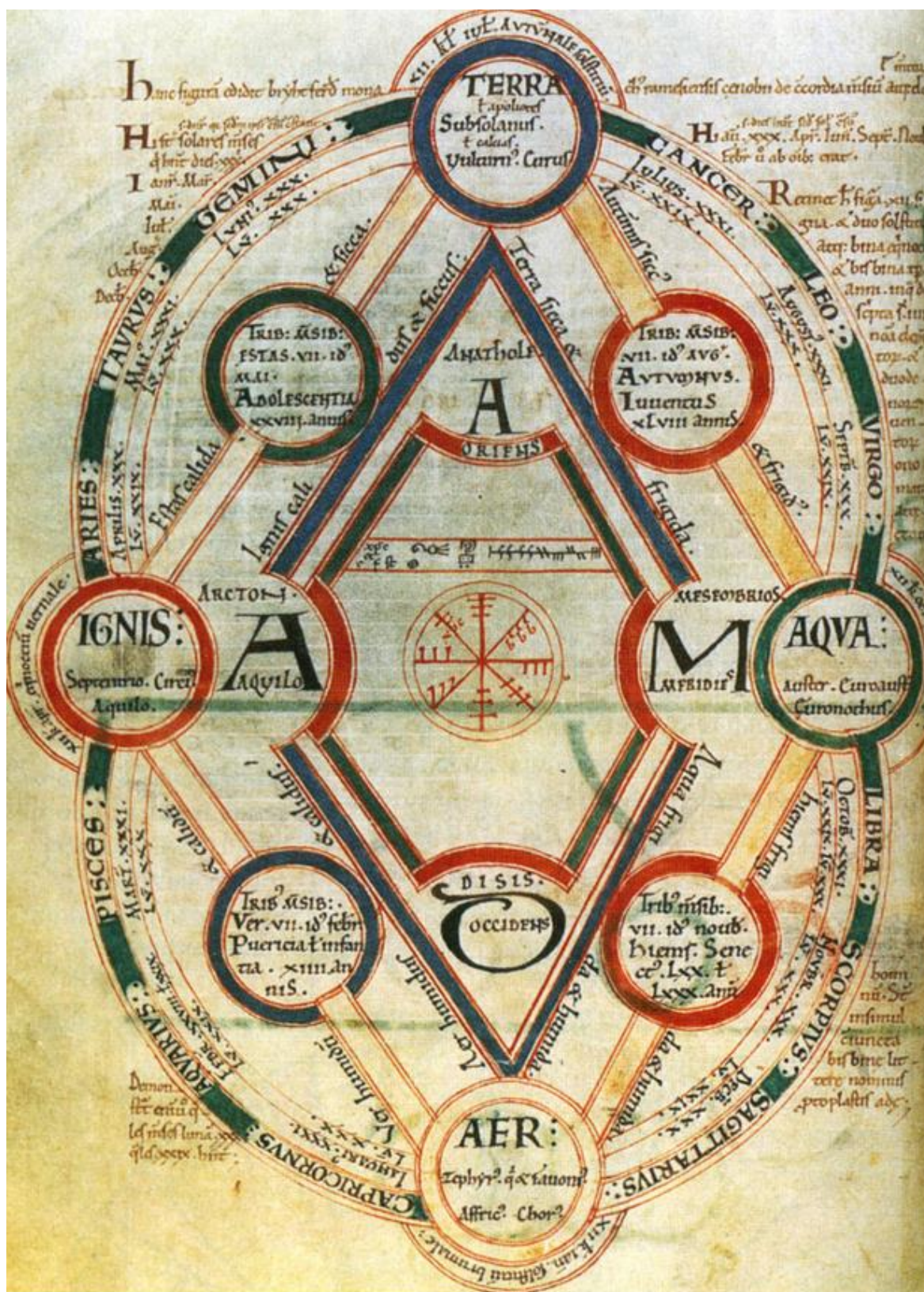
Zvieratník (mozaika z Beit-Alphy, Izrael, 6.st.)

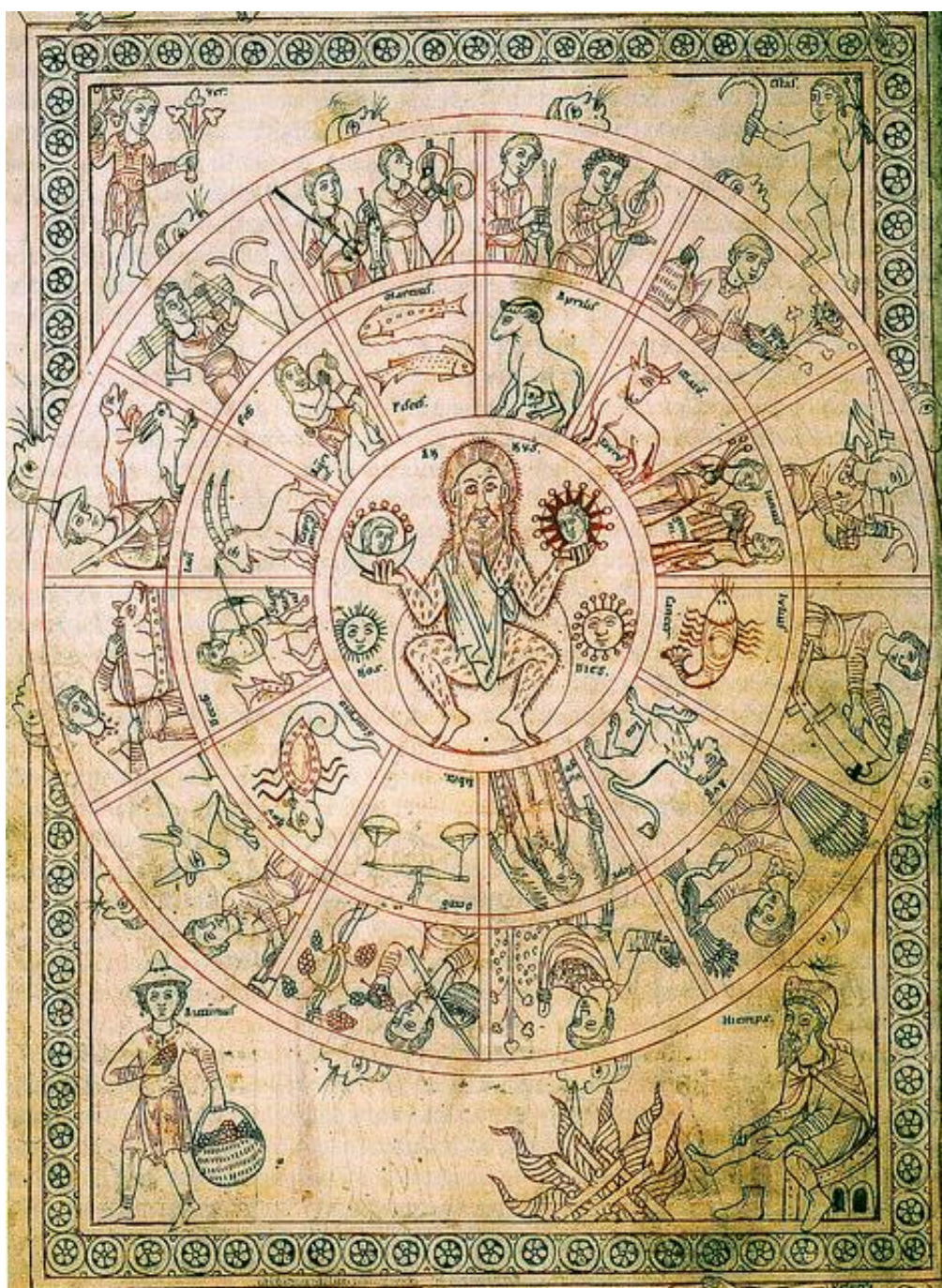
Christoph Cellarius: Severná obloha („Harmonia Macrocosmica“, 1660)

Zodiak. Kozmologická schéma (Geographia Ptolemaia, byzantský rukopis z 8.st.)

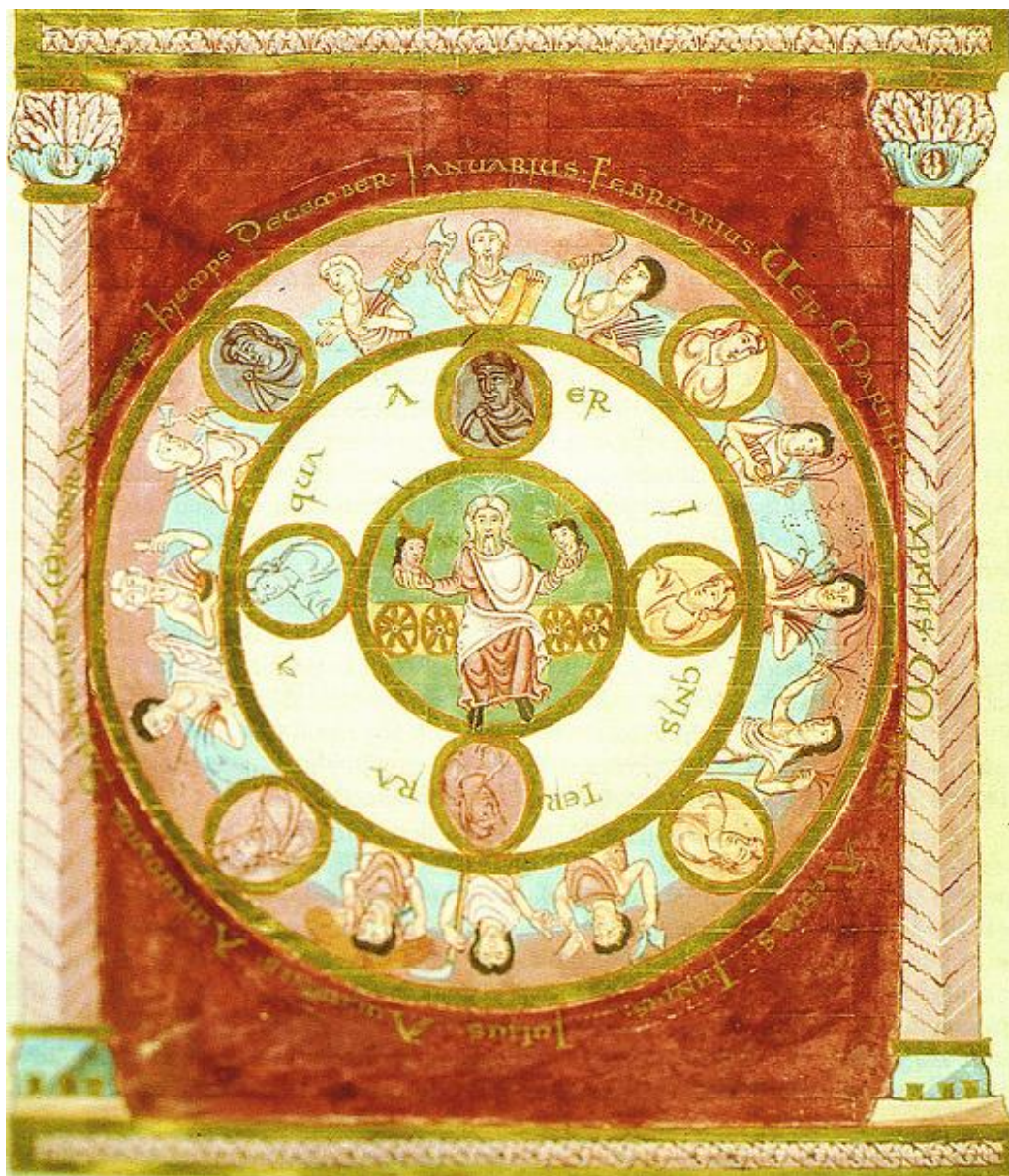
Štyri elementy a ich vzťah k znameniam zverokruhu (11.st.)

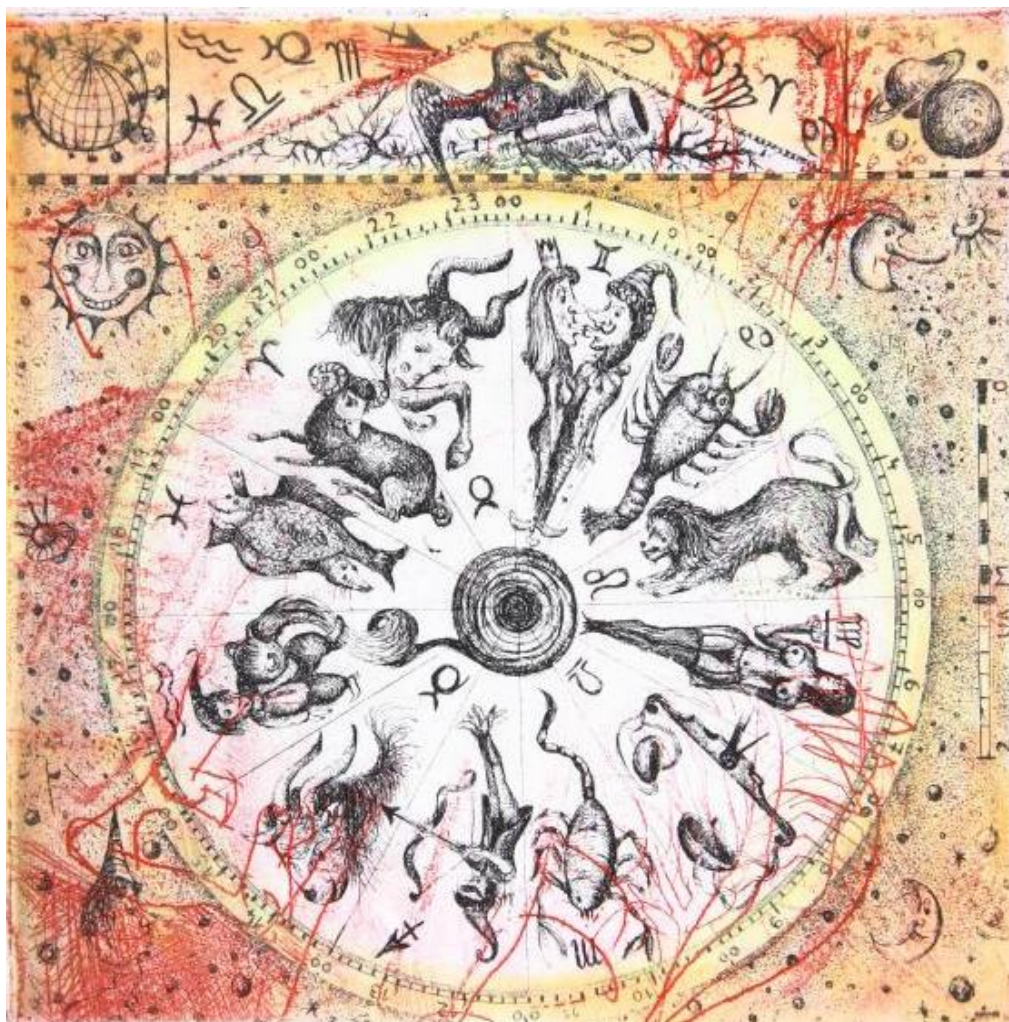
Kozmologická schéma (rukopis z Zwiefaltenu, 1145)

Hildegarda z Bingenu: Kozmologická schéma (Liber Scivias, 1190-1220)

Kozmologická schéma so symbolmi štyroch živlov a mesačnými symbolmi (r. 980)

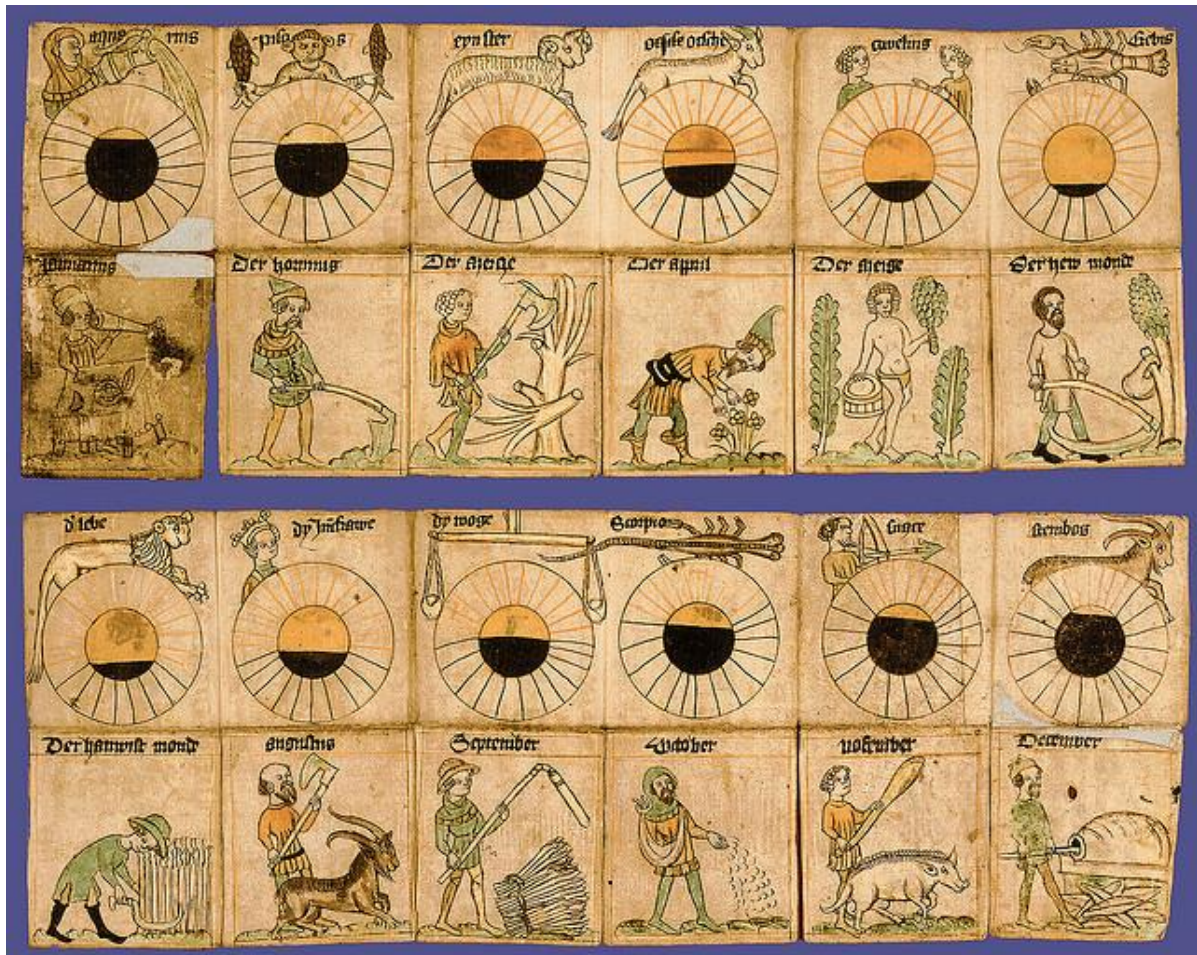

M. Knap: Ex libris - Horoskopy (lept, 2000)

M. Knap: Ex libris - Slovar trend (lept, 1999)

zvieratníkové znamenia/zverokruhové znamenia - personifikácia dvanástich pôvodne antických znamení, vychádzajúcich z dvanástich častí ekliptiky Slnka; pomenované a výtvarne pojednané podľa súhvezdia v rovine tejto dráhy alebo pozdĺž nej; znamenia (obrazy) sú zvyčajne radené do kruhu (zodiacus circulus), ale môžu byť aj radené aj do pásov; v kresťanstve sú zverokruhové znamenia súčasne spájané s dvanástimi apoštolmi; spolu s mesačnými znamienami (pozri mesačné obrazy) sú súčasne kresťanskými symbolmi; pozri Gemini/Bliženci; astronomické symboly; heraldické figúry, kozmický človek, kameň, drahokam; mesačné kamene; zvieratník/zodiak, zodiacus circulus/nebeský kruh

Vreckový kalendár s mesačnými obrazmi a zverokruhovými znameniami (asi 1400)

zvieratníkový muž - lat. *Homo signorum*; termín zodiacálny muž alebo zvieratníkový muž sa používal hlavne v lekárstve, ktoré pracovalo s teóriou, že planéty vplývajú na človeka a jeho zdravie; názov zvieratníkový muž vychádzal z predstavy, že postavenie planéty vo *zvieratníku* demonštrovalo *zvieratníkové znamenie*, ktoré zodpovedalo istej časti ľudského tela, telesnému systému alebo *štyrom telesným šťavám* (pozri *štyri temperamenty*); tieto štyri šťavy delili telo na štyri časti, rovnako ako existovali *štyri elementy*; verilo sa, že štyri šťavy ľudského tela (žltá žľe - moč, čierna žľe, hlien a krv) museli byť v rovnováhe, ak malo byť telo zdravé; teória šťiav bola priamou súčasťou liečenia chorôb a tiež súčasťou určenia diagnózy pacienta; pred akýmkoľvek lekárskeym zákrokom sa najprv vypočítala poloha vo zvieratníku, v ktorom zákrok mal nastať; v prípade že zverokruhové znamenie a mesiac nebol vo správnej polohe, zákrok sa neuskutočnil, lebo nebol považovaný za bezpečný; za týmto účelom sa používali rotujúce kalendáre, podľa ktorých bolo možné vypočítať pozíciu mesačného znamenia; tiež existovali zborníky, ktoré opisovali rôzne fázy mesiaca; väčšina chorôb bola diagnostikovaná s ohľadom na štyri temperamenty, najmä prostredníctvom krvi a žltej žľe, viac známej ako *moč*; mnoho obrazov zodiacálneho muža opisuje hlavne časti jeho tela vo vzťahu k zverokruhovým znameniam; iné obrazy idú viac do hĺbky, aby znamenania zodpovedali vnútorným telesným systémom; pozri *kozmickej človek*

Anatómia muža a zverokruh (zvieratníkový muž, Hodinky vojvodu z Berry, 1411-1416)

Znamená zverokruhu a ich priradenie k častiam (Homo signorum zo spisu Heinricha von Laufenberga: Regimen Sanitatis, 1450-1460)

zvislý štýl - *perpendicular style*

zvitkové maliarstvo - *japonské maliarstvo* od 6.st. (pozri obdobie *Kamakura*, *dynastia Suej*) typu vertikálneho *kakemono* a horizontálneho *makimono*; vo forme *kaligrafie*: *bokuseki*

Baleka: *tušová maľba* na zvitkoch, založená na významovom princípe *non finito* a významovom princípe čiernej farby *tušu*; čierna farba tušu je významovo spätá s najhlbším a tajomným jadrom *vesmíru*; čínske *üsuán* označuje čiernu farbu rovnako ako nevyčerpatelnosť vesmírneho bytia; nevysloviteľnosť a nezobraziteľnosť, avšak subjektívna poznateľnosť pravdy o vesmírnom bytí predpokladala neuzatvorenosť obrazu, t.j. programové *non finito*, nakoľko dotvorený obraz by značil konečnosť, ktorá je v protiklade k hlavnému zákonu, že všetko bytie je neukončené; obraz nie je uzatvorený maliarom, ale kontemplatívnym nazeraním, ktoré objasňuje podstatu: premenlivosť a tým aj neukončenosť všetkého; vnímateľ nemôže vidieť celok vyobrazení zvitku, ktorý medzi ľavou a pravou rukou pri prezeraní rozvíja, lebo vidí vždy iba jeho časť, celkom v duchu filozofickej predstavy o neprehliadnuteľnosti sveta, avšak napriek tomu poznateľnej pravdy o jeho celku a podstate; pozri *čajový obrad*, *japonské umenie*, *Ma-Sia*

-zvitkové maliarstvo je maľba na dlhú rolu papiera, ktorá mohla opäť zrolovaná; štýl maľby sa kladie do západného Bengálska v Indii; vlastné japonské zvitkové maliarstvo pochádza z dávnych čínskych textových dokumentov; pôvodne sa ako podklad používal bambus alebo drevené doštičky; počas *obdobia Chan* (25-220) sa začal používať papier a hodváb a tak tomu bolo až do *dynastie Tchang* (618-907); zvitkové maliarstvo sa stalo štandardnou formou umeleckých diel; nové štýly boli vyvinuté v priebehu času

<https://en.wikipedia.org/wiki/Handscroll>

X. Zhang: Príprava zvitku (dynastia Tang, 8.st.)

Zvitky od Mŕtveho mora - Kumránske zvitky

***zvitok** - lat. *rotulus*; staroveký, stredoveký predchodca *knihy*; zvitky *papyrusové* aj *pergamenové*; zlepované, popisované v stĺpcoch, dosahovaná dĺžka zvitku až 20m; predpokladá sa, že sa zvitok navinoval na palicu (pozri *tóra*); prvý tlačенý zvitok z Číny 4,5m dlhý (r. 868); zvitky postupne nahradené *polyptychonom* > *kódexom* > *knihou*; pozri *lámnie pečatí*, *Hodigitria*

L. Giordano: Kynický filozof (17.st.)

***zvitok papyrusový - papyrusový zvitok**

***zvitok závesný - závesný zvitok**

zvláštne vydanie - prednostná tlač

zvlhčovadlá - kvapaliny pridávané do *vodových farieb*, aby zdrsnili povrch farby na *podklade*

zvodnosť, príťažlivosť - pozri *sirény* (Wensleydalová)

Zvolen - pozri *Slovensko*, J. van der Nypoort

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Zvolen>

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=24

J. van der Nypoort: Zvolen (rytina, 17.st.)

Jaroslav Skrbek: Zvolenský kaštieľ (lept, 1920)

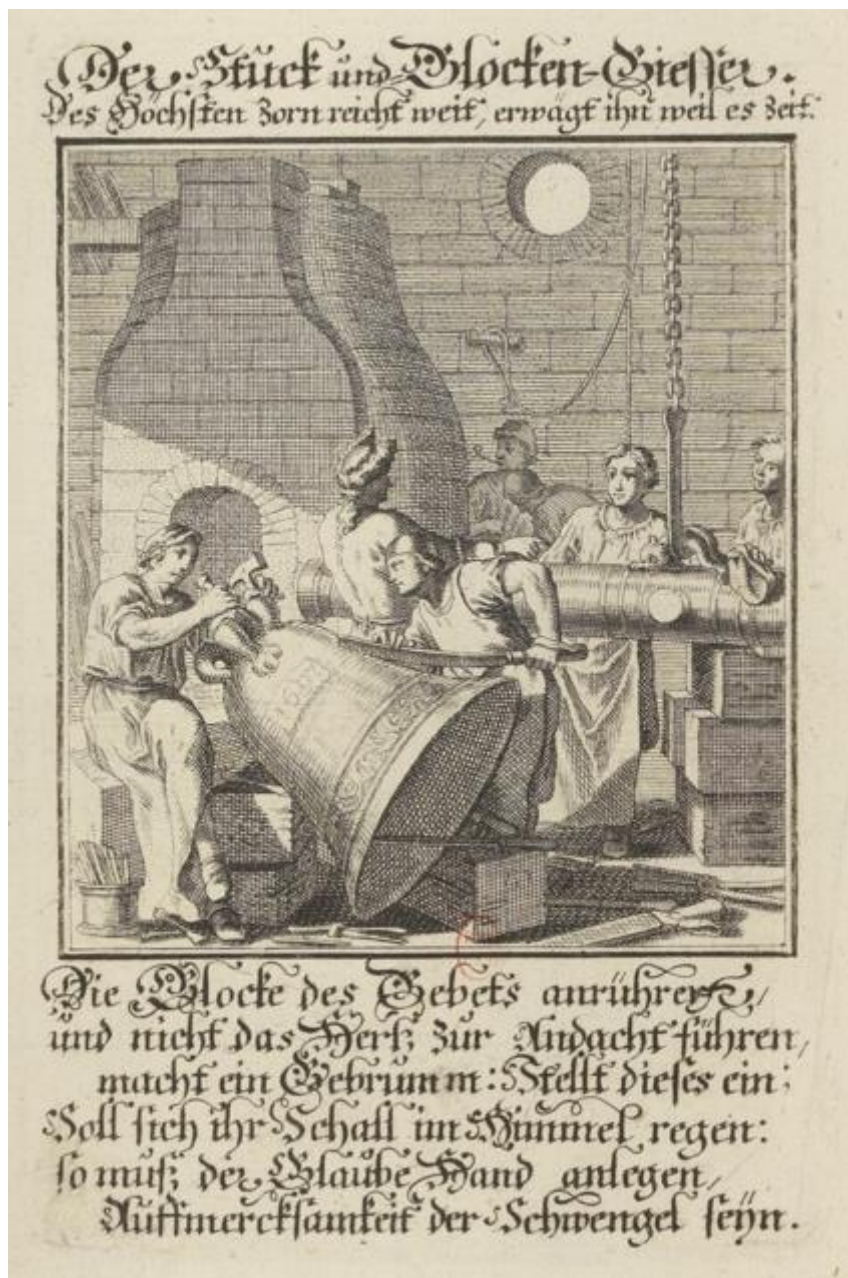
zvon - Malá čsl. encyklopédia: kovový *hudobný nástroj* bicí pohárového tvaru, uvádzaný do činnosti údermi srdca o vnútornú stenu; okrem základného najhlbšieho tónu, podmieneného veľkosťou zvonu, vydáva alikvotné tóny, pre ktorých kvalitu je rozhodujúci profil zvonového rebra a sila stien; pri dolnom okraji zvonu je zosilnená časť úderového okruhu (veniec), nad ktorou je krk, čepiec a koruna s niekoľkými okami; súčasťou zvonu je závesné zariadenie, hlava s hriadeľom a pákou v ložiskách umiestnených vo zvonovej stolici; zvon ako umelecké remeselné dielo je ovplyvňovaný slohovými premenami (tvar, výzdoba, nápisy); *románsky* zvon bol hladký, užšej a vyššej formy; v neskoršej dobe sa zmenšoval a nadobúdal tvar široko roztvoreného pohára; od 15.st. zdobený bohatšími nápismi aj reliéfnou výzdobou; príliš *vysoké reliéfy* však negatívne ovplyvňujú čistotu zvuku

-v kresťanstve sa že zvony udomácnili najskôr v *kláštoroch* a pri činnosti *mníchov*; zvony plnili funkciu pastierov, kňazov, strážcov, mali zvolávať ľudí na službu, šíriť pokoj, oznamovať aktuálny čas, pozývať na sviatočné a slávnostné zhromaždenia; ich kov sa veľmi ponášal na kov, z ktorého sa odlievali delá; v *móde* sa stali súčasťou odevu žien aj mužov (*románske obdobie, gotika*); drobné kovové disky sa pripevňovali na lemy šiat a postupne získali tvar dnešných zvoncov alebo hrkállok (č. termín roľníčka); *grécki bojovníci* nosili zvonček na stráž, aby pri chôdzi zvonil a tak dokázal, že vojaci sú neustále bdeli; zvončeky na odevu boli znamením dôležitosti ich nositeľa (pozri privilegované postavenie kráľovského šaša, ktorého hrkálky boli iróniou aj výrazom moci a práva hovoriť dôverne so svojim panovníkom); zvončeky sa dostali na odev najvyšších kňazov, plnili úlohu dnešných sirén policajných áut vo vládnej kolóne; veľké disky - *gongy* oznamovali príchod nepriateľa alebo inej pohromy vrátane vládarov; predpokladalo sa, že kovový zvuk zaháňa zlých duchov a hrozivé blesky pri búrke; od Japonska až po Európu a neskôr Ameriku mali zvony podobný tvar; vznikol uzatvorením plechu do valcovitého tvaru, podobného včelíemu úľu; telo zvona je zosilnené v spodnej časti, kde sa udiera kovové srdce; toto zhrubnutie vytvára charakteristický zvuk, na ktorý je európska civilizácia zvyknutá; boli však objavené prehistorické čínske zvony mandľového prierezu, ktoré boli schopné podľa miesta úderu vydávať dva rozličné hudobné zvuky; neskôr sa namiesto plechu začali zvony odlievať a

najčastejšou zvonovinou bol *cínový bronz*; ako *obeta* sa do zvonoviny pridávalo *zlato, striebro, drahokamy* alebo *šperky*, ktorých hodnota často vysoko prevýšila cenu zvonoviny; najbežnejšie ladenie zvonu je v mólovej stupnici, preto základný akord zvonu znie vo väčšej alebo menšej miere melancholicky; keď je zvonov viac, hrajú v akordoch jedného ladenia; to, čo vyhovuje pri vyzváňaní, nemusí vyhovovať melódii, a tak si hudobné nároky kladené na *zvonkohru* vyžiadali zvony s „univerzálnejšími“ akordmi, ktoré umožňujú hrať melódie vo viacerých hudobných stupniciach, a pritom ich zvuky sa navzájom nerušia; zvonkohra vznikla v Holandsku a tu aj pomocou dnešnej výpočtovej techniky navrhli zvony v durovom ladení; týmto zvonom síce chýba typický tvar, no majú jasavý zvuk; symbolický význam zvonov v priebehu stáročí rástol a európske metropoly súťažili, kto bude mať viac a väčšie zvony; v Anglicku medzi najväčšie patrí *Long Tom* v Oxforde (12 ton) a *Big Ben* na londýnskom Parlamente (takmer 14 ton); vo Francúzsku je to zvon *katedrály Notre Dame* (14 ton) a v Kanade v Montrealskej katedrále (takmer 12 ton); v Nemecku je to zvon *Gloriosa* z Erfurtského *dómu* (13 ton); v USA je to zvon z kostola St. Francis de Sales zo Cincinnati v štáte Ohio (pravdepodobne najväčší dodnes vyzváňajúci zvon na svete, váha 15 ton); najväčšie zvony odlievali v Rusku a Číne, čo im umožnil odlišný spôsob upevnenia a zvonenia; tieto zvony sa nehýbu a zvuk sa vytvára iba nárazmi srdca o stenu zvona; orientálne zvony vážia od 20-137 ton; najväčším zvonom v histórii sa stal zvon *Cár kolokol* s priemerom šesť metrov a hmotnosťou 200 ton; pozri zvony: *The Liberty Bell, Big Ben, Cár kolokol, Long Tom, Gloriosa; umieračik*

-v súvislosti s heslom *Agáta*: svätica zobrazovaná v bohatom oblečení naznačujúcim jej urodzený pôvod; v ruke drží palmovú ratolesť; jej atribútmi sú miska a v nej dva prsy (boli jej pri mučení odstrihnuté); niekedy má pri sebe nožnice alebo kliešte; tvar jej odrezaných prs dal vzniknúť legende o Agáte ako tej, ktorá zaviedla užívanie zvonov

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kunigunde.JPG>

Ch. Weigel st.: Výrobca zvonu (medirytina, 1698)

Ch. Weigel st.: Výrobca zvončekov (medirytina, 1698)

J. Matejko: Zavesenie Žigmundovho zvonu (1874)

E. Poynter: Zvony sv. Marka v Benátkach (1903)

zvon Big Ben - *Big Ben*

zvon Cár kolokol - *Cár kolokol*

zvon Gloria - najväčší nemecký zvon z Erfurtského dómu; bol odliaty v 15.st., jeho spodný priemer je 245cm a jeho váha má podľa odhadu 13 ton

Zvon Huesca - legenda z 13.st. o tom, ako Ramirez II Aragónsky, biskup Roda de Isábena, v čase politickej nestability po smrti svojho otca, dal odrezať hlavy dvanástich neposlušných šľachticov na výstrahu pre ostatných pánov, a zavesil ich ako srdce zvonu

https://en.wikipedia.org/wiki/Bell_of_Huesca

J. Casado del Alisal: Zvon z Huesca (1880)

zvon Liberty Bell - angl. Zvon slobody; najznámejší americký zvon, dnes „relikvia“ USA; 1795 objednaný pre mestskú radnicu anglickej provincie Pensylvania; na zvon umiestnený nápis z tretej *Knihy Mojžišovej (Leviticus)*: „Vyhláste slobodu v zemi všetkým jej obyvateľom“; po odliatí v Anglicku zvon zavesili, ale ten po prvom zvonení praskol; chceli ho poslať späť na preliatie, ale nedokázali ho naložiť na loď; dali ho teda preliať v amerických kolóniách; zvon potom dlhšie fungoval a v čase občianskej vojny bol ukrývaný, aby ho nezrekvirovali na delovinu; až v slobodnom štáte visel v Hale nezávislosti; neskôr ho viac razy preliali

https://en.wikipedia.org/wiki/Liberty_Bell

zvon Long Tom v Oxforde - jeden z najväčších zvonov v Anglicku (12 ton)

zvonček Dilbu - Dilbu, alebo tiež *tibetský zvonček* je etnický nástroj pochádzajúci pravdepodobne z Indie; spoločne s *vadžra* sú veľmi rozšírené ako v *hinduisticky*, tak *budhisticky* orientovaných náboženstvách a krajinách; v dnešnej dobe začínajú byť stále obľúbenejšie aj v západnom svete, bohužiaľ turisti navštevujúci východné krajiny často berú dilbu a vadžra iba ako *suveníry* z ciest a nechápu ich význam a správne použitie; dilbu sa skladá z dvoch častí, ktoré sú do seba prišraubované; hornou časťou je rukoväť v tvare polovice dordže, pod ktorou je často vyobrazená hlava *bódhisattvu Avalókitéšvary*; táto časť symbolizuje mužskú energiu či princíp a najčastejšie je vyrobená z *mosadze*; dolná časť je samotný zvonček, ktorý je tradične zlievaný zo *siedmich planetárnych kovov*; dolná časť predstavuje ženskú energiu či ženský kozmický princíp; vnútri zvončeka je zavesené jeho srdce, ktoré vytvára zvuk zvonu; v skorších dobách bolo srdce liate z *meteorického železa*, ale dnes je takmer vždy nahradzované zemským železom; dilbu sa drží vždy v ľavej ruke, vadžra vždy v pravej; spolu vytvárajú symbol zjednotenia cieľa a cesty k cieľu; v budhistických a hinduistických chrámoch v Tibete, Indii, Bhutáne a v iných krajinách, sa ešte stále verí na *liečivú* moc dilbu a vadžra; používajú sa k očiste tela, ducha, mysle, alebo tiež priestoru pred *meditáciou* a ako účinná meditačné pomôcka; v liečiteľstve sú považované za silné energetické žiariče; odstraňujú bloky v energetickom systéme človeka a naplňajú ho energiou; zvonček sám sa dá použiť na odvádzanie disharmonické a privádzania harmonické energie; ruší

tiež geopatogénne zóny; na zvonček sa hrá buď jeho rozhojdáním alebo sa trie o jeho okraj drevenou paličkou prípadne drevenou paličkou obalenú kožou; pri hraní paličkou vzniká dlhý tiahly zvuk

Zvončeky dílbu

Zvonček dílbu

Zvončeky dilbu

zvonček (kvet) - pozri *kvet*

M. Galanda Žena so zvončekmi

zvonček tibetský - zvonček *Dilbu*

zvonica - Malá čl. encyklopédia: stavba samostatná (*campanilla*) alebo s budovou (*kostol, radnica*), vežová stavba určená na zavesenie *zvonov*; tiež priestor pre zvony alebo vysoký múr s otvormi na zavesenie zvonov (najmä v Rusku); v ľudovej architektúre zvonica väčšinou v podobe dreveného stojanu s rázsochou na zavesenie zvonu pod strieškou; pozri *beffroi*

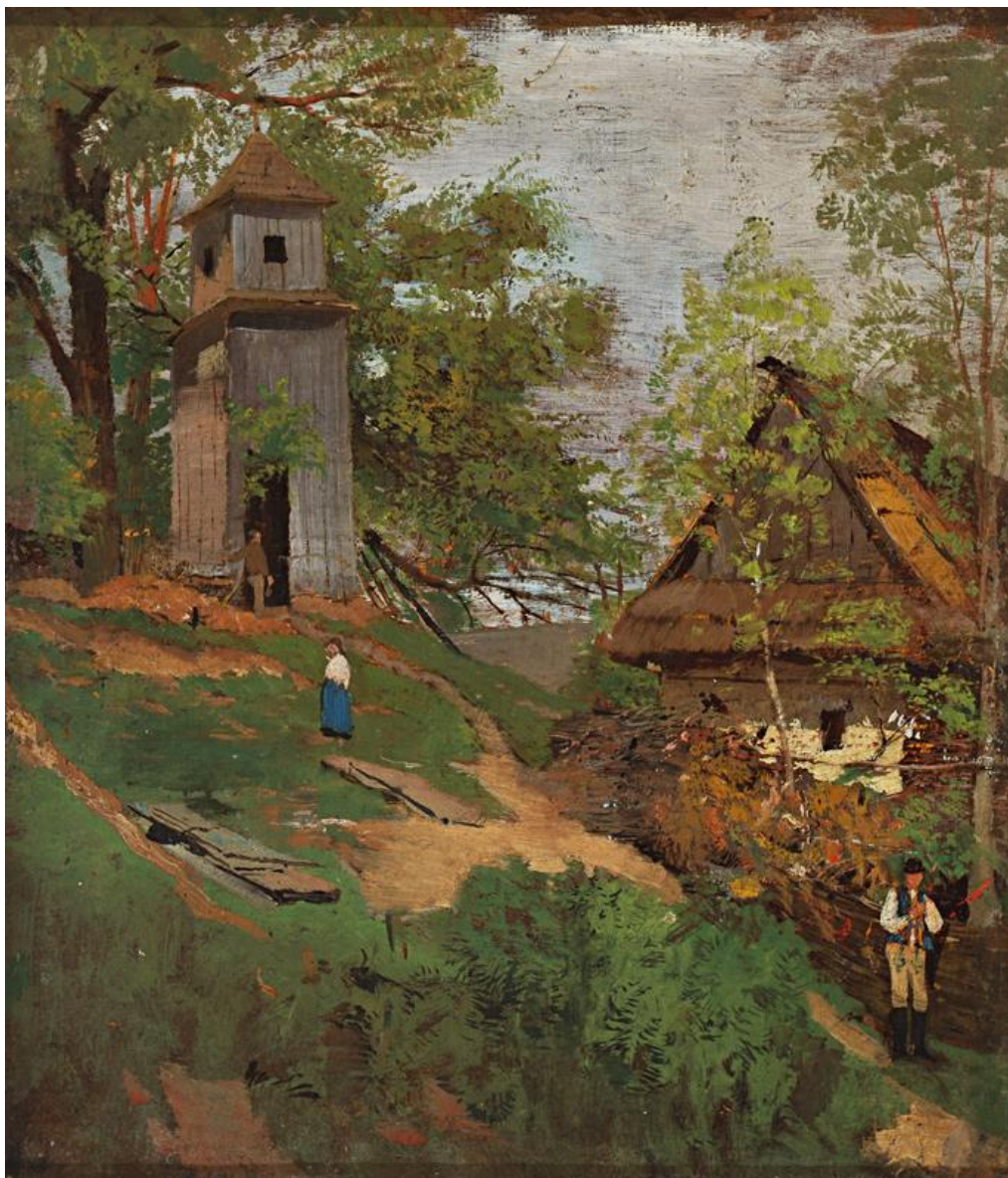
Baleka: tiež *kampanila* (doplň z hesla); vežová stavba známa z *Ravenny* a stavieb *sýrskeho* kresťanstva; v taliansku bola stavaná blízko kostola, opatrená *zvonom* alebo zvonami, ktorých vyzváňanie bolo chápané ako výzva k *modlitbe* alebo ako nebeská kázeň; poslanie zvoníc prebrali veže včlenené do chrámových stavieb; boli nielen zrakovým, ale aj symbolickým zvukovým ukazovateľom cesty k božiemu príbytku

J. van der Heyden: Fasáda kostola Westerkerk pri kanále (1670)

Stredoeurópsky maliar z konca 19.storočia: Sibylin chrám v Tivoli (1880-1900)

L. Mednyánszky: Drevená zvonica (1873-1874)

L. Medňanský: Zvonica v Strážkach (pastel, 1893)

zvonkohra - hra viacerých zvonov naraz, v jednom akorde; zvonkohra vznikla v Holandsku a postupne bola rozpracovaná aj na durové ladenie zvonov, ktoré vydáva jasnejšie a radostnejšie tóny a dovoľuje zložitejšie melódie; pozri *tanierová hviezda*, *zvon*; *hudba*

Malá čsl. encyklopédia: *bicí hudobný nástroj*, pôvodne malé zvončeky ozvučené kladivkami, dnes kovové doštičky rôznej veľkosti ozvučené úderom kovových kladiviek alebo guľčikovými paličkami, a to buď ručne alebo klaviatúrou; písaný tónový rozsah c až c³ (znie o oktávu vyššie), notuje sa (pozri *notácia*) v husľovom kľúči

Černušák: primitívne zvonkové hry sú doložené už v 9.st.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Glockenspiel>

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Zvonkohra>

Kráľ Dávid hrá na lutnu sprevádzaný tubou, organom a hráčmi na činely (Psalterium Beatae Elisabeth, 13.st.)

Iniciála E. Kráľ Dávid pri hre na zvonkohru (Žaltár kráľovnej Mary, zač.14.st.)

D. G. Rossetti: Svadba sv. Juraja a princeznej Sabry (1857)

zvonovina - typ *bronzu*; druh zliatiny medi s vysokým obsahom cínu (asi 20%); vyniká jasným zvukom, slúži na odlievanie zvonov; pozri *sound-sculpture*

Beliana: bronz s obsahom 77-80% medi a 20-23% cínu; pozri *cínový bronz*

-ako *obeta* sa do zvonoviny pridávalo *zlato*, *striebro*, *drahokamy* alebo *šperky*, ktorých hodnota často vysoko prevýšila cenu zvonoviny

zvonovnica - časť klenutého dielu *pätky stĺpu* v tvare zvonu, ktorej tvar sa opakoval aj v *sime*; pozri *iónsky poriadok*

G. Romano: Detail fresky Pád Gigantov v Palazzo del Te v Mantove (1526-1534)

zvrhlé umenie - Entartete Kunst

zvuk - pozri *fonogram*, *kinetofón*, *sound-sculpture*; V. V. Kandinskij

Zwinger - rozsiahly architektonický komplex v *Drážďanoch*, postavený 1711-22 podľa Pöppelamovho projektu pre slávnostné hry kurfista saského; sídlo drážďanských Štátnych umeleckých zbierok; pozri *múzeum*; *Sixtínska madona*

Zwingli Ulrich - (†1531); jeden z popredných predstaviteľov *reformácie* vo Švajčiarsku; bol obeťou *križiackej vojny* katolíckych kantónov proti Zürichu; bol švajčiarskym kňazom, študoval teológiu *Erazma Rotterdamského* a toto štúdium v duchu *via antiqua* spojením *tomizmu* a *humanizmu* ovplyvnilo jeho filozofickú formáciu; začal vystupovať približne od roku 1517, keď presadzoval názor, že jediným prameňom náboženskej autority je Písmo; centrom jeho prívržencov sa stalo mesto Zürich; celé jeho učenie bolo ešte radikálnejšie ako *Luthero*; vláda zúrišského kantónu prijala jeho 67 téz o reformácii a on svoje učenie a reformy začal prakticky uvádzať do života spolu s rovnako zmýšľajúcimi kňazmi a s pomocou mestskej rady: z kostolov odstránené obrazy, sochy oltáre a organ, zrušená svätá omša a organizovanie púti, zrušené kláštory a kolégia, zrušilo sa nevoľníctvo, reorganizovalo sa školstvo, katolíci a anabaptisti boli vyhnaní z mesta; pozri *anabaptizmus*; *H. Asper*

http://en.wikipedia.org/wiki/Huldrych_Zwingli

H. Asper: H. Zwingli (1549)